

**KUBEN SKAL VÆRE EN DØRÅPNER
TIL FORTID, SAMTID OG FRAMTID.**

VEL BEVART - GODT FORTALT

Velkommen

til læring og opplevelser utenfor klasserommet. Vi har flere ulike undervisningsopplegg tilpasset læreplanen og det enkelte klassetrinn. Våre engasjerte pedagoger møter barnehagebarna og elevene med varme smil, og løfter frem nysgjerrighet og undring. Vi formidler gjennom fortelling, dialogbasert undervisning og elevaktiviteter. Undervisningsoppleggene er knyttet til våre samlinger, utstillinger, og de gamle husene på tunet.

Enkelte undervisningsopplegg som krever mye praktisk tilrettelegging vil kun tilbys i visse perioder. Vi reiser også ut til skolene med noen av våre opplegg. Våre tilbud til skoler og barnehager er som hovedregel gratis!

Velkommen til KUBEN!

Med vennlig hilsen

Hilde T. Jomaas
Leder museumsavdelingen

Snorre D. Øverbø
Leder Arkivavdelingen

KUBEN

er en del av Aust-Agder museum og arkiv, og holder til på Langsæ i Arendal. Her tar vi vare på en stor samling av gjenstander, bøker, foto og arkiver. Vi gjør Aust-Agders kulturskatter tilgjengelig for publikum og formidler vår historie. Gjennom forvaltning, forskning og formidling jobber vi for å nå vår visjon: VEL BEVART – GODT FORTALT.

Kontakt KUBEN:

Parkveien 16,
4838 Arendal

tlf. 370 17 900
postmottak@aama.no
kubenarendal.no

INNHold

➔ Barnehage	7
➔ Småskole	11
➔ Mellomtrinn	15
➔ Ungdomsskole	19
➔ Videregående	23
➔ Voksenopplæring	29
➔ Praktisk info	31

BARNEHAGE

Ei katte med godt humør NB! Begrenset periode. Uke 38–39	8
I barnas verden	8
Spøkefugl og ugagnskråker	9
Jeg fant, jeg fant!	9
De hvide Seil	9

Bestilling/ Ta kontakt

Museumspedagog
Jenny Eik Pilskog
jenny.eik.pilskog@aama.no
960 95 320

Museumspedagog
Kari Helene Kullerud
kari.helene.kullerud@aama.no
907 71 888

Arkivpedagog
Gaute Chr. Molaug
gaute.chr.molaug@aama.no
960 95 322

Ei katte med godt humør

Hvordan er en katt? Hva bruker den klørne til, og hvordan kan den gå på lydløse poter?

Arne Vinje Gunnerud var en billedhugger som jobbet i forskjellige materialer. Først og fremst bronse og tre. Utstillingen viser skulpturer og fabeldyr med lekne og varierte formuttrykk. Kunstneren var tydelig inspirert av eventyr, folketro og mytologi fra mange verdenshjørner. Dette kommer til uttrykk i både figurative og abstrakte kunstverk med morsomme og fabulerende titler.

Vi vil ta utgangspunkt i noen skulpturer, og bruke historiefortelling, sang og fabulering sammen med barna. Etterpå går vi til undervisningsrommet og bruker det vi har sett når vi maler våre egne kattedyr.

Maks antall barn: 10

Varighet: 90 min

NB! Begrenset periode. Uke 38–39

I barnas verden

Hva måtte barna hjelpe til med da Kristian var liten? Hadde Tove eget rom og hadde Thomas nettbrett?

Vi tar dere med i utstillingen «Barndom» som er laget for barn og handler om barndom på 1900-tallet.

Med tidsmaskinen reiser vi til 1910-tallet, 1960-tallet eller 1990-tallet. Der finner vi henholdsvis Kristian, Tove eller Thomas. De tre barnas historier er ulike, litt etter hvilken tid de lever i.

I fotoatelieret i Kristians verden kan barna kle seg ut og la seg fotografere hvis de vil. I «gamledager» var det mange som gikk til

fotografen for å ta bilde av familien, i motsetning til i dag hvor vi tar de fleste bildene selv.

I Toves verden snakker vi om søndagsturer og hjemmearbeidende mødre. Hos Thomas gjenkjenner vi både pokemonkort og Ninja turtles, men det er ingen tegn til datautstyr på rommet hans.

Etter en liten samling og omvisning får barna leke i utstillingen.

Maks antall barn: 10

Varighet: 60 min

Spøkefugler og ugagnskråker

Barna får komme inn i fuglerommet på Langsæ gård. Der står det utstilt ca. 200 fugler, mange av dem utstoppet på 1800-tallet.

Vi undrer oss sammen over mangfoldet av størrelser, farger, fjær, vinger og klør, kranier og egg. Den store albatrossen, som er et blikkfang der den henger i taket, ble kalt for trollmåke, og det var ikke rart at sjøfolk trodde den brakte ulykke.

Vi synger om fugler og hører eventyr om fugler, før vi tester hukommelsen: Er vi like gode som en nøtteskrike til å huske?

Maks antall barn: 10

Varighet: 60 min

Jeg fant, Jeg fant!

I eventyret «Prinsessa som ingen kunne målbinde» møter en mange rare ord og uttrykk. Hva er en vidjespenning? Hva betyr å målbinde?

Bli med inn i fortellingens magi og hør om alt det rare Askeladden finner på sin vei og hvordan det går når han møter prinsessa!

Etter fortellerstunden får barna ta og kjenne på gjenstandene som Askeladden finner. Ukjente ord og uttrykk blir forklart og barna blir med på å dramatisere og leke eventyret på nytt. Kanskje barna finner andre ting som Askeladden kan ha bruk for? Kanskje slutten får en ny vending?

Maks antall barn: 10

Varighet: 45-60 min

De hvide Seil

For 150 år siden var det fullt av seilskuter på Sørlandet.

Norge var verdens tredje største sjøfartsnasjon og Sørlandet var Norges seilskutesentrum. Men hvor ble skutene bygd, og hva ble de bygd av? Hva fikk seilskutene til å bevege seg, hvor dro de og hva hadde de med seg? Og hvordan var det egentlig å være om bord på en seilskute?

Alt dette og mer til får barna vite når vi tar dem med inn i utstillingen De hvide Seil.

De vil i tillegg få høre den dramatiske historien om seilskuta «Skaregrøm» sin siste seilas.

Maks antall barn: 10

Varighet: 30 min

SMÅSKOLE

Med tidsmaskin til barndommen	12
På kjø, meier og hjul NB! Sesongbasert. Mai–september.	12
Soltrall	13
Stein, bare stein?	13

Bestilling/ Ta kontakt

Museumspedagog
Jenny Eik Pilskog

jenny.eik.pilskog@aama.no
960 95 320

Museumspedagog
Kari Helene Kullerud

kari.helene.kullerud@aama.no
907 71 888

Arkivpedagog
Gaute Chr. Molaug

gaute.chr.molaug@aama.no
960 95 322

Samfunnsfag, kunst & håndverk

Med tidsmaskin til barndommen

I dette opplegget reiser vi med tidsmaskinen, og vi får høre om Kristian, Tove og Thomas som var barn på hvert sitt tiår på 1900-tallet. Hvordan var det å være barn før i tida?

1910-tallet er Kristians verden, og dette er «gamledager» for alle. Her kan vi lære om hvordan barna måtte hjelpe til, om helse, fødsel, sykdom, skolegang og hva barna lekte med. De samme temaene finner vi igjen i Toves verden på 1960-tallet, og Thomas' verden på 1990-tallet.

Når vi har besøkt alle tiårene kan elevene gå på egenhånd i utstillingen og prøve

aktivitetene. Det er mye å prøve og gjøre; melke kua, heise seil, gjøre morgentrim, stelle barnet, syng i hårbørsten eller veie en nyfødt.

Etter omvisningen tar vi elevene med på undervisningsrommet og lager en gammeldags leke.

Maks antall elever: 40.
Store grupper må deles i to og forutsetter to lærere.

Varighet: 90 min

Samfunnsfag

På kjøll, meier og hjul

I dag setter vi oss i bilen og reiser raskt over store strekninger. Hvordan kunne menneskene komme seg fram før de hadde biler?

Vi tar elevene med i Klokkebua. Der viser vi vogner, sleder og båter. Det er spennende å se brannvogna med den store pumpa, begravellesvogna fra Risør, vogner med og uten kalesjer, og sleder med kuskese. Trengtes det en eller flere hester, mon tro? Hva slags lys hadde vognene når de kjørte i mørket, og hvor kunne man gjemme nista og verdisakene når man kjørte slede til byen for å handle?

Ved å telle antall tollepinner kan vi kanskje gjette hvor mange som måtte til for å ro ei sjekte? Eller er det spor etter mast og seil?

Elevene er med på en runde blant kjøretøyene, og vi undrer oss og resonnerer ut fra det vi ser.

Maks antall elever: 25
Varighet: 45 min
NB! Sesongbasert. Mai- september

Norsk, kunst & håndverk

Soltrall

Hvor får en kunstner ideene sine fra? Kan vanlige mennesker få ideer? Og hvordan kan vi sette dem ut i livet?

KUBEN har fått forvaltningsansvaret for en stor skulptursamling etter arendalskunstneren Arne Vinje Gunnerud.

Arne Vinje Gunnerud var en billedhugger som jobbet i forskjellige materialer, først og fremst bronse og tre. Utstillingen viser skulpturer og fabeldyr med lekne og varierte formuttrykk. Kunstneren var tydelig inspirert av eventyr, folketro og mytologi fra mange verdenshjørner.

Vi vil ta utgangspunkt i noen skulpturer, og bruke historiefortelling, sang og fabulering sammen med barna. Etterpå går vi til undervisningsrommet, bruker det vi har sett og lager våre egne fabeldyr.

Maks antall elever: 25
Varighet: 90 min
Materialutgifter: 200,- pr. klasse

Samfunnsfag

Stein, bare stein?

Hvorfor heter steinalderen steinalderen? Levde de bare av stein? Bli med inn i utstillingen «Livstegn» og lær om hvordan menneskene i steinalderen levde, hvordan de bodde og hva de spiste.

Elevene får se på arkeologiske funn av gjenstander som er flere tusen år gamle. De får også kjenne på replika av piler og økser, kjenne på ulike typer skinn og pels, og på bein, sener og gevir.

Menneskene i steinalderen må ha hatt en fantastisk kjennskap til naturen. De må ha vært dyktige håndverkere og jegere, for å kunne overleve alle årstider så langt nord. Vi undrer oss sammen med elevene.

Maks antall elever: 25
Varighet: 60 min

MELLOMTRINN

De hvide Seil	16
Lys i taket og vann i krana	16
Slaveskipet «Fredensborg»	16
Våre slaver NB! Pedagogene våre reiser ut med dette opplegget. Uke 9–10	17
På jakt etter kildene	17
Livstegn fra vikingene	17

Bestilling/ Ta kontakt

Museumspedagog
Jenny Eik Pilskog

jenny.eik.pilskog@aama.no
960 95 320

Museumspedagog
Kari Helene Kullerud

kari.helene.kullerud@aama.no
907 71 888

Arkivpedagog
Gaute Chr. Molaug

gaute.chr.molaug@aama.no
960 95 322

Samfunnsfag De hvide Seil

For 150 år siden var Norge verdens tredje største sjøfartsnasjon og Sørlandet var Norges seilskutesentrum.

Agders store skoger gav tømmer til skipsbygging, og vinden sikret seilskutene fremdrift. Etter toppårene gikk det gradvis nedover. Gullalderen ble avløst av krisetid, og seilskipene forsvant ut av flåten. Dampskip var fremtiden.

Historien om Sørlandets siste seilskutetid er imidlertid godt bevart i KUBENS arkivmagasiner. I 2018 ble 13 av KUBENS seilskutearkiver innlemmet i Norges dokumentarv – en nasjonal utgave av UNESCOs Memory of the World-program og et register over de viktigste dokumentene i norsk historie. I dette undervisningsopplegget vil elevene bli bedre kjent med arkivene og ikke minst historiene de kan fortelle.

Maks antall elever: 30
Varighet: 60 min

Samfunnsfag Lys i taket og vann i krana

Vi tar elevene med til Langsæ gård. Der ser vi på hva som endret seg med elektrisitetens inntog i hjemmene våre, og før og etter innlagt vann. Hvor mye vann måtte de bære? Hvor mye vann drikker en ku?

På kjøkkenet på Langsæ gård har vi en komfyr fra Arendal komfyrfabrikk. Der ser vi også en flott vedkomfyr fra tida før elektrisiteten. Vi viser fram isskapet som var forløper til kjøleskapet, krukker til å legge ned matvarer på før vi hadde fryser. Vi ser også på rokk og vev som skulle til for å skaffe seg klær.

Vi går også innom badstua/korntørka og ser hvordan de tørket korn.

Noen arbeidsoppgaver kan elevene være med å prøve.

Maks antall elever: En klasse (25 elever)
Varighet: 60 min

Samfunnsfag Slaveskipet «Fredensborg»

Hvorfor sank et dansk-norsk slaveskip ved Tromøy? Var det slaver om bord da det sank? Dette får elevene svar på i utstillingen om slaveskipet «Fredensborg».

«Fredensborg» seilte fra København i 1767 på en reise i triangelfart. Reiseruta var København til Afrika med våpen, krutt og brennevin. I Afrika skulle de selge lasten, så kjøpe slaver, elfenben og gull, og ta det med til Karibia. De skulle selge slavene i Karibia og bruke fortjenesten på sukker, rom, fargetre og mahogni som de skulle frakte tilbake til København.

Men skipet kom aldri tilbake til København. På hjemveien forliste skipet øst for Tromøy 1. desember 1768. I september 1974 ble vraket funnet av lokale dykkere, og utstillingen bygger på funnene fra den marinarknologiske utgravningen. Alle protokoller og loggbøker fra skipet ble reddet ved forliset. Derfor kan vi følge reisen nesten time for time.

Målgruppe: 7. trinn
Maks antall elever: 30
Varighet: 45-60 min

Samfunnsfag/ norsk Våre slaver

40 millioner mennesker lever i dag under slavelignende forhold, og slaver har aldri vært billigere!

«Våre slaver», som er en del av utstillingen «Slavegjort», handler om det moderne slaveriet. Hvem har laget tingene våre? Kan vi vite at de som har laget dem har fått skikkelig betalt? Det er et komplisert samspill av faktorer som gjør mennesker sårbare for slaveri. Vi må jobbe med alle FNs bærekraftsmål for 2030 samtidig, for å gjøre noe med dette problemet.

Vi snakker om handelskjeder, mindre forbruk, merkeordninger og rettferdig handel, om menneskerettigheter, demokrati og hva det er som beskytter oss i Norge mot slaveri.

Målgruppe: 7. trinn
Maks antall elever: 25 (en klasse)
Varighet: 90-120 min
NB! Pedagogene våre reiser ut med dette opplegget. Uke 9–10. Forutsetter besøk på **Slaveskipet «Fredensborg»** først.

Samfunnsfag På jakt etter kildene

I historiebøkene kan vi lese om fortiden. Vi kan lese om hvordan mennesker i gamle dager var kledd, hva de spiste og ikke minst hva de gjorde. Men hvordan kan vi egentlig vite alt dette? Hvor har forfatterne egentlig hentet opplysningene fra?

I dette undervisningsopplegget vil elevene møte ulike kilder som forteller noe om fortiden vår. Puslebrikker som til sammen danner et bilde av fortiden vår. Elevene vil også bli med til magasinene der vi oppbevarer mange av kildene til Aust-Agders historie.

Etter visning og samtale om ulike kilder, deles elevene inn i grupper for å dra på skattejakt. Skattene er ulike kilder brukt i utstillinger på KUBEN. Elevene må både finne kildene og plassere dem i riktig tid og på riktig sted.

Maks antall elever: 40
Varighet: 90 min
Store grupper må deles i to og forutsetter to lærere.

Samfunnsfag Livstegn fra vikingene

Vikingtiden var siste del av jernalderen i Norge. I utstillingen «Livstegn» hører elevene om hvordan jernet, båten og seilet var en viktig forutsetning for vikingtiden. Hvordan kunne vikingene reise så langt? Hva var egentlig en viking? Hvordan var samfunnet bygget opp?

Vi snakker om handelsreiser og vikingtokt, om smedenes og veverens arbeid, og om byttevarer og kulturutveksling. Utstillingen har mange flotte arkeologiske gjenstander og elevene får se smykker, spinnehjul og drept sverd.

Til slutt får elevene sitte i verdenstreet Yggdrasil, og her hører de om norrøn mytologi og verdensforståelse.

Maks antall elever: 25
Varighet: 45-60 min

UNGDOMSSKOLE

Kyss meg! 20

Tradisjon & design 20

Menneske, mytologi og kunst 21

Historiequiz: Krakket i Arendal 1886 21

Bestilling/ Ta kontakt

Museumspedagog
Jenny Eik Pilskog
jenny.eik.pilskog@aama.no
960 95 320

Museumspedagog
Kari Helene Kullerud
kari.helene.kullerud@aama.no
907 71 888

Arkivpedagog
Gaute Chr. Molaug
gaute.chr.molaug@aama.no
960 95 322

Samfunnsfag

Kyss meg!

I dag foregår mye av den skriftlige kommunikasjonen digitalt. Vi sender e-post og sms, og ikke minst bruker vi sosiale medier. Men hva brukte man egentlig før, og hva skrev de om?

I dette undervisningsopplegget viser vi frem ulike tekstdokumenter fra ulike tider, og lar elevene utforske dem som historiske kilder. Vi starter med bilde av et suppebein fra vikingtiden med ordene «Kyss meg» skrevet med runeskrift. Videre ser vi på tekst i tre, i skinn og på papir. Vi ser på skrift og språk, og vi ser på tekstenes innhold. Vi lar også elevene prøve å skrive med runeskrift.

Etter visning og oppgaver knyttet til ulike dokumenter tar vi elevene med inn i flere utstillinger, der de gjennom gruppeoppgaver får studere noen av fortidens tekstdokumenter fra Aust-Agder.

Maks antall elever: 40

Store grupper må deles i to og forutsetter to lærere.

Varighet: 90 min

Kunst & håndverk

Tradisjon & design

Har de nordiske landene felles designuttrykk? Er kunnskap om vår felles kulturarv en forutsetning for egen design?

Utstillingen inneholder:

- En monter med eksempler på kunsthåndverk fra Agder etter 2000.
- En monter med eksempel på norsk industrideign fra hvert tiår på 1900-tallet.
- En monter med miniatyrtutgaver av 14 utvalgte ikoniske stoler av designere fra Europa og USA fra 1850-tallet til 1990-tallet.

- Tre bannere med informasjon og tidslinjer som omhandler design, brukskunst og kunsthåndverk.

Opplegget gir et innblikk i den norske designhistorien, og hvilken rolle den har hatt i Norden og Europa.

Lærerveiledning med forslag til praktiske og teoretiske oppgaver følger med, og kan lastes ned på kubenarendal.no

Målgruppe: 10. trinn

Maks antall elever: 30

Varighet: 2 skoletimer

Norsk, kunst & håndverk

Menneske, mytologi & kunst

Har du hørt om Pygmalion? Eller Dølavenus?

Bli med inn i Arne Vinje Gunnerud sin verden av skulpturer. Billedhoggeren som levde mesteparten av sitt voksne liv i Arendal har gjennom kunsten gitt oss en gave med livsmot, vitalitet og kraft.

Fra hans tidlige arbeider i 1950-årene og til hans siste i 2007 er det en utvikling fra det naturalistiske til det abstrakte. Lekenheten og humoren beholder han hele veien. Han henter inspirasjon i mytologi og eventyr. Elevene skal få høre historien om «Pandoras eske» og se skulpturen med samme navn.

Uttrykket hans er røft og tøft, og det ligger mange undertoner i arbeidet hans. Til slutt blir det et verksted hvor hver enkelt elev får lage en liten skulptur.

Maks antall elever: 25

Varighet: 90 min

Materialutgifter: 200,- pr. klasse

Samfunnsfag

Historiequiz: Krakket i Arendal 1886

I starten av 1886 var Arendal en av Norges rikeste byer. Velstanden var stor og kulturlivet blomstret. En vakker høstdag endret alt seg. Det store bankkrakket i Arendal slo ned som lyn fra klar himmel. Krisen fikk store konsekvenser for både fattig og rik, og bidro blant annet til opprettelsen av Det norske Arbeiderparti.

I dette undervisningsopplegget vil elevene møte Arendal anno 1886, og få bedre kjennskap til en av de viktige hendelsene i Arendals og Agders historie. Opplegget er todelt. I første del vil elevene få utforske utstillingen om det store bankkrakket i Arendal. I andre del vil elevene i grupper bli utfordret i en quiz med spørsmål knyttet til hva de har sett, hørt og lest i utstillingen.

Maks antall elever: 30

Varighet: 60 min

VIDEREGÅENDE

Krakket i Arendal 188624

Bak fasaden24

Gå i barndommen24

Slaveskipet «Fredensborg»s siste reise25

Tradisjon & design26

Historiequiz: Krakket i Arendal 188626

De hvide Seil26

Livstegn27

Stolt & Staselig27

Bestilling/ Ta kontakt

Museumspedagog
Jenny Eik Pilskog
jenny.eik.pilskog@aama.no
960 95 320

Museumspedagog
Kari Helene Kullerud
kari.helene.kullerud@aama.no
907 71 888

Arkivpedagog
Gaute Chr. Molaug
gaute.chr.molaug@aama.no
960 95 322

Historie

Krakket i Arendal 1886

Tidlig i 1886 var Arendal en av Norges rikeste byer. Velstanden var stor og kulturlivet blomstret. En vakker høstdag endret alt seg. Det store bankkrakket i Arendal slo ned som lyn fra klar himmel.

Krisen fikk store konsekvenser for både fattig og rik, og bidro blant annet til opprettelsen av Det norske Arbeiderparti. Årsakene til krakket har imidlertid vært mer uklare, og enkelte hendelser har inntil nylig også vært dysset ned.

I dette undervisningsopplegget tar vi elevene med inn i utstillingen «Krakket i Arendal 1886 – en fortiet historie». Gjennom omvisning i utstillingen vil elevene få innblikk i en av de store historiske hendelsene i Arendal og Aust-Agder. Vi vil se på hendelsesforløp og konsekvenser, og vi vil ikke minst se på ulike årsaker.

Målgruppe: Vg3

Maks antall elever: 15

Varighet: 60 min

Historie

Bak fasaden

I 1823 fylte Arendal 100 år. Trelasthandel og sjøfart ga grobunn for økonomisk fremgang, økt befolkning og velstand.

På toppen av samfunnet regjerte byens elite bestående av redere, kjøpmenn og embetsfolk. Fra sjøsiden ble tilreisende møtt av Kallevigs palé, en av Norges største og vakreste trebygninger – et symbol på Arendals rikdom og fortreffelighet. Men var alt så vakkert og storslått som byens fasade ga inntrykk av?

I dette undervisningsopplegget vil elevene bli tatt med inn bak fasaden. Gjennom Conrad Nicolai Schwachs usensurerte beskrivelser av elitens skjulte liv, vil de få møte en helt annen historie enn de mer offisielle versjonene vi kjenner fra andre kilder.

Målgruppe: Vg2 og Vg3

Maks antall elever: 15

Varighet: 60 min

Helse & oppvekst

Gå i barndommen

Undervisningsopplegget ser med et metaperspektiv på utstillingen «Barndom». Hvordan kan man bruke utstillingen med barnehage- og skolebarn og med eldre mennesker fra institusjon?

Utstillingen handler om å være barn på 1900-tallet, med spesielt fokus på 1990-tallet, foreldregenerasjonens barndomstiår, 1960-tallet da besteforeldrene var barn, og 1910-tallet som er 100 år siden og «gamledager» for alle. Den omhandler tema som fødsel, død, mat, helse, skole, arbeid, fritidsaktiviteter, barnelitteratur, ferie, søndagsturer og friluftsliv.

Målgruppe: Vg1 helse og oppvekstfag, Vg 2 barne- og ungdomsarbeiderfaget og Vg 2 helsearbeiderfag.

Maks antall elever: 15

Varighet: 45 min

Historie og samfunnsfag

Slaveskipet «Fredensborg»s siste reise

Slaveri ble forbudt allerede på 1800-tallet, men likevel har det aldri vært så mange slaver i verden som det er nå. Over 40 millioner mennesker lever under slavelignende forhold.

Elevene får omvisning i utstillingen om slaveskipet «Fredensborg»s siste reise, som er både lokalhistorie og verdenshistorie.

«Fredensborg» seilte fra København i 1767 på en reise i triangelfart. Fra København til Afrika med våpen, krutt og brennevin. Fra Afrika til St. Croix i Karibia med elfenben, gull og slaver som skulle jobbe på sukkerplantasjene. Og fra St. Croix til København med sukker, bomull, fargetre og rom.

Men skipet kom aldri tilbake til København. På hjemveien fra St. Croix forliste skipet øst for Tromøy 1. desember 1768. I september 1974 ble vraket funnet av lokale dykkere, og utstillingen bygger på funnene fra de marinarkeologiske utgravningene som skjedde etter vrakfunnet. Alle protokoller og journaler fra skipet ble reddet ved forliset. Derfor kan vi følge reisen nesten time for time. Vi forteller den spennende og dramatiske historien.

Dessverre er ikke slaveriet over, og hvis læreren ønsker det, kan man ta elevene med i utstillingen «Våre slaver». Den handler om det moderne slaveriet, om FNs

bærekraftsmål, om hva som gjør mennesker sårbare for slaveri, og hva vi som enkeltmennesker kan gjøre for å forandre på dette. Rommet er trangt, og egner seg dårlig for omvisning, men kan brukes til å hente mer informasjon om et viktig tema.

Maks antall elever: 30

Varighet: 45-60 min

Design & håndverk

Tradisjon & design

Har de nordiske landene ett felles designuttrykk? Er kunnskap om vår felles kulturarv en forutsetning for egen design?

Utstillingen inneholder:

- Eksempler på kunsthåndverk fra Agder etter 2000.
- Eksempler på norsk industridesign fra hvert tiår på 1900-tallet.
- Utvalgte ikoniske stoler av designere fra Europa og USA fra 1850 til 1990-tallet.
- Tre bannere som omhandler design, brukskunst og kunsthåndverk.

Opplegget gir et innblikk i den norske designhistorien, og hvilken rolle den har hatt i Norden og Europa. Lærerveiledning med forslag til praktiske og teoretiske oppgaver følger med, og kan lastes ned på kubenarendal.no

Målgruppe: Design og håndverk, Kunst, design og arkitektur.

Maks antall elever: 15

Varighet: 2 skoletimer

Historie og samfunnsfag

Historiequiz: Krakket i Arendal 1886

I starten av 1886 var Arendal en av Norges rikeste byer. Velstanden var stor og kulturlivet blomstret. En vakker høstdag endret alt seg. Det store bankrakket i Arendal slo ned som lyn fra klar himmel. Krisen fikk store konsekvenser for både fattig og rik, og bidro blant annet til opprettelsen av Det norske Arbeiderparti.

I dette undervisningsopplegget vil elevene møte Arendal anno 1886, og få bedre kjennskap til en av de viktige hendelsene i Arendals og Agders historie. Opplegget er todelt. I første del vil elevene få utforske utstillingen om det store bankrakket i Arendal. I andre del vil elevene i grupper bli utfordret i en quiz med spørsmål knyttet til hva de har sett, hørt og lest i utstillingen.

Målgruppe: Vg3

Maks antall elever: 30

Varighet: 60 min

Historie

De hvide Seil

For 150 år siden var Norge verdens tredje største sjøfartsnasjon og Sørlandet var Norges seilskutesentrum.

Agders store skoger gav tømmer til skipsbygging, og vinden sikret seilskutene fremdrift. Etter toppårene gikk det gradvis nedover. Gullalderen ble avløst av krisetid, og seilskipene forsvant ut av flåten. Dampskip var fremtiden.

Historien om Sørlandets siste seilskutetid er imidlertid godt bevart i KUBENS arkivmagasiner. I 2018 ble 13 av KUBENS seilskutearkiver innlemmet i Norges dokumentarv – en nasjonal utgave av UNESCOs Memory of the World-program og et register over de viktigste dokumentene i norsk historie. I dette undervisningsopplegget vil elevene bli bedre kjent med arkivene og ikke minst historiene de kan fortelle.

Maks antall elever: 30

Varighet: 60 min

Historie

Livstegn

Hvilke livstegn har menneskene lagt igjen etter seg?

De første spor etter menneskelig aktivitet i Norge er fra 9300 f.kr. Arkeologiske gjenstander danner grunnlaget for utstillingen «Livstegn» sammen med illustrasjoner og replika.

Vi tar elevene med inn i steinalderen, bronsealderen og jernalderen inkludert vikingtiden.

Vi ser på de lange linjene:

- Hvordan samfunnet endret seg fra et jeger og sankersamfunn til et bondesamfunn.

- Hvordan boplasser og hjem forandret seg og hvordan det hierarkiske samfunnet vokste frem.

- Hvordan ulike teknologier og materialbruk endret samfunnet.

- Hva slags kilder vi har før de skriftlige kildene kommer oss til unnsetning.

- Hva gravskikker kan fortelle oss om tro og religion.

Maks antall elever: 30

Varighet: 45-60 min

Jubileumsutstillingen «Stolt & Staselig»

Utstillingen viser seks av museets gamle bydrakter, fra 18- og 1900-tallet. I tillegg viser vi folkedrakter som tilhører Arendalitter fra mange steder og land. Draktene og detaljene fra dem har mye til felles selv om de omfatter mange ulike kulturer.

Visste du at hårbåndet til drakta fra Peru viser seg å være vevd på akkurat samme måte som båndet på vestfoldbunaden?

Eller at åttebladsrosa på den afghanske drakta ligner på bringekluten til hardangerbunaden?

Her er mange likheter og mange ulikheter i de mangfoldige draktene fra vår internasjonale by.

Maks antall elever: 25

Varighet: 45

VOKSEN- OPPLÆRING

Bestilling/ Ta kontakt

Museumspedagog
Jenny Eik Pilskog

jenny.eik.pilskog@aama.no
960 95 320

Museumspedagog
Kari Helene Kullerud

kari.helene.kullerud@aama.no
907 71 888

Jubileumsutstillingen «Stolt & Staselig»

Utstillingen viser seks av museets gamle bydrakter, fra 18- og 1900-tallet.

I tillegg viser vi folkedrakter som tilhører Arendalitter fra mange steder og land. De som har lånt oss draktene kommer fra Somalia, Syria, Thailand, India, Afghanistan, Latvia, Vestfold, Åmli, Sunnfjord og Valdres.

I utstillingen er det også en film der mange ulike mennesker som bor i Arendal viser draktene sine.

Her er mange likheter og mange ulikheter i de mangfoldige draktene fra vår internasjonale by. Mange vil sikkert kjenne igjen elementer fra folkedrakter de kjenner fra sitt eget land.

Maks antall elever: 25
Varighet: 45 min

Arkivpedagog
Gaute Chr. Molaug

gaute.chr.molaug@aama.no
960 95 322

Krakket i Arendal 1886

Tidlig i 1886 var Arendal en av Norges rikeste byer. Velstanden var stor og kulturlivet blomstret. En vakker høstdag endret alt seg. Det store bankkrakket i Arendal slo ned som lyn fra klar himmel. Krisen fikk store konsekvenser for både fattig og rik, og bidro blant annet til opprettelsen av Det norske Arbeiderparti.

I dette undervisningsopplegget tar vi elevene med inn i utstillingen «Krakket i Arendal 1886 – en fortiet historie». Utstillingen viser Arendal på slutten av 1800-tallet og elevene vil få innblikk i en av de store historiske hendelsene i byen og Agder på slutten av 1800-tallet.

Maks antall elever: 15
Varighet: 45-60 min

Barndommens grønne dal

Utstillingen «Barndom» handler om å være barn i Norge på 1900-tallet. Den er laget med barn som målgruppe, men erfaringen tilsier at den fungerer godt til voksne også. Derfor spør vi: Hvordan har barnerollen forandret seg i Norge i løpet av de siste hundre årene?

I omvisningen snakker vi om tema som fødsel, død, helse, mat, skole, å hjelpe til, søndagstur og friluftsliv, fritidsaktiviteter, bruk av radio og TV, barnelitteratur osv.

Gjennom de tre tiårene, 1910, 1960 og 1990, kan man se hvordan Norge har forandret seg på hundre år. Utstillingen er egnet til å snakke om barnerollen før og nå, og til å skape dialog på tvers av generasjoner og kulturer.

Maks antall elever: 20
Varighet: 45 min

De hvide Seil

For 150 år siden var Norge verdens tredje største sjøfartsnasjon og Sørlandet var Norges seilskutesentrum. Agders store skoger gav tømmer til skipsbygging, og vinden sikret seilskutene fremdrift. Etter toppårene gikk det gradvis nedover. Gullalderen ble avløst av krisetid, og seilskipene forsvant ut av flåten. Dampskip var fremtiden.

Historien om Sørlandets siste seilskutetid er imidlertid godt bevart i KUBENS arkivmagasiner. I 2018 ble 13 av KUBENS seilskutearkiver innlemmet i Norges dokumentarv – en nasjonal utgave av UNESCOs Memory of the World-program og et register over de viktigste dokumentene i norsk historie. I dette undervisningsopplegget vil elevene bli bedre kjent med arkivene og ikke minst historiene de kan fortelle.

Maks antall elever: 15
Varighet: 60 min

PRAKTISK INFO

Forberedelse

Vi som jobber på KUBEN ønsker at skolen er målrettet når den besøker oss, og vi setter pris på å forberede besøket sammen med skolen/læreren. Skolene kan be om skreddersydde pakker når de holder på med tema/prosjekt. Vi tar også gjerne imot prosjektgrupper med egne problemstillinger. Det er en fordel hvis vi får vite om skolenes prosjektuker på forhånd dersom dere har tenkt å sende elever hit på egenhånd. Elevene bør ringe og avtale besøk. I mange tilfeller kan det være en god forberedelse å besøke vår hjemmeside: kubenarendal.no

Gruppestørrelse

For at elevene skal få best mulig utbytte av våre opplegg, er det viktig at gruppene ikke blir for store. Det er viktig at alle elevene kommer nær nok det utstilte materiale og får god kontakt med våre pedagoger. Noen av våre opplegg er imidlertid tilpasset større elevgrupper.

Spising/ etterarbeid

Dersom dere ønsker å ta med dere lunsj/ matpakke har vi to undervisningsrom og kjøkkenet på Langsæ gård som brukes til spising. Husk å avtale med pedagogene på forhånd.

I tillegg til to undervisningsrom i hovedbygningen, har vi et arbeidsrom på kjøkkenet på Langsæ gård. Disse rommene bruker vi til praktisk etterarbeid i forbindelse med noen av undervisningsoppleggene våre.

Pris

Skoleklasser, SFO og barnehager kommer gratis inn på KUBEN i åpningstiden, og omvisning koster ingenting. Eventuelt undervisningsmateriell må imidlertid skolene dekke.

SFO

Vi vet at den vanlige SFO-tiden ofte er for knapp til at man rekker å besøke oss. I feriene derimot er barna på SFO mange flere timer, og de voksne ønsker ofte å gi elevene gode ferieopplevelser. Ta kontakt så lager vi gjerne skreddersydde opplegg som passer til årstiden og/eller gruppa. Husk også her at det er lurt å komme med små grupper av gangen.

Planleggingsdag

Hvis dere vil legge en planleggingsdag eller en del av en planleggingsdag hit, kan vi være behjelpelig med opplegget. Hvis noen ønsker besøk av en av våre pedagoger for å presentere det vi har å tilby kommer vi gjerne på en planleggingsdag eller lærermøte.

Ta en titt på kubenarendal.no

Bestilling/ Ta kontakt

Husk å bestille i god tid. Da har dere størst mulighet til å få ønsket tidspunkt.

Vi tar forbehold om endringer.

Museumspedagog
Kari Helene Kullerud
kari.helene.kullerud@aama.no
907 71 888

Museumspedagog
Jenny Eik Pilskog
jenny.eik.pilskog@aama.no
960 95 320

Arkivpedagog
Gaute Chr. Molaug
gaute.chr.molaug@aama.no
960 95 322

UTSTILLINGER OG FASILITETER PÅ KUBEN

Utstillingene på KUBEN er delt inn i ulike kategorier. Vi skiller mellom permanente og skiftende utstillinger. Vi har for tiden tre ulike arealer for skiftende utstillinger.

Den sorte kube er et lokale primært beregnet på å stille ut bilder fra egen samling og fra andre institusjoner.

Åpent magasin er et lokale med hyller for kulturhistoriske gjenstander, ordnet som i et magasin med mange gjenstander av samme kategori.

Utstillingsarealet i 5. etasje blir brukt til skiftende kulturhistoriske utstillinger.

Følg med på kubenarendal.no for å se hva som til enhver tid er stilt ut i disse områdene.

4. Etasje

- Bemannet lesesal med bibliotek og trådløst nett
- Seminarrom med plass til 120 personer

5. Etasje

- Garderobe for skoleklasser med plass til ransler, og låsbare skap for vesker og verdisaker
- Resepsjon
- Oselias Kafé med enkel servering
- Museumsbutikk
- Toaletter
- Stort undervisningsrom
- Lite undervisningsrom
- Foredragssal
- Utstillingen «Arne Vinje Gunnerud skulptur»
- Utstillingen «Bak fasaden»

6. Etasje

- Utstillingen «Krakket i Arendal 1886 - en fortiet historie»
- Utstillingen «Livstegn»
- Utstillingen «Slavegjort»
- Åpent magasin: «Byliv!»
- Utstillingen «De hvide Seil»

7. Etasje

- Utstillingen «Barndom»
- Den Sorte Kube:
Ny utstilling «Stolt & Staselig»
Juni-desember 2023
- Ny utstilling «Beverens Reise»
Januar- september 2024

Merdøgaard museum

Merdøgaard er en liten kystgård med skipperhus fra 1736. Museet ligger idyllisk til på stranden og er en viktig del av kulturmiljøet i uthavna Merdø.

Bestillinger av omvisninger på Merdøgaard gjøres til KUBENs sentralbord: 370 17 900. Det er mulig å bli med på omvisninger fra slutten av mai til begynnelsen av september.

Maks antall pr omvisning: 15
Varighet: 45-60 minutter

I skolens sommerferie er museet åpent 7 dager i uka. På museumsområdet er det også en badestrand og en liten sommeråpen kafe. For oppdaterte opplysninger om klokkeslett for omvisningene gå på kubenarendal.no eller facebook.com/kubenarendal/

Aust-Agder tunet

Til anlegget på Langsæ hører også Aust-Agder tunet. Det består av flere gamle bygninger, hvor noen er flyttet fra andre steder i fylket. Da museet og arkivet bygget sine første lokaler på Langsæ på 1950-tallet ble planene om et friluftsmuseum tatt fram igjen. Husene ble satt opp på tunet på 1960 og 1970-tallet. Etter hvert ble det vanlig å verne hus der de sto, og flyttingen av flere hus til Aust-Agder tunet opphørte. For tiden kan følgende hus åpnes for publikum:

Hesthaghuset

Opprinnelig husmannsplass fra Holt. Språkmannen Knud Knudsen har vokst opp i huset.

Hesthaghuset inneholder kjøkken med åpen grue og bakerovn, stue med slagbenk og enkle møbler, soverom med senger og vaskestell. Dette er fint å bruke sammen med Langsæ gård for å se på forskjellen i levkår for fattige og rike (åpent fra midten av mai til september).

Klokkebua

Huset er flyttet fra skipsverftet Holmen i Risør. Navnet har den fått fordi den store verftsklokka hang der. Klokkebua inneholder vogner og sleder, båter og fiskeredskaper fra flere steder i fylket (åpent fra midten av mai til september).

Langsæ Gård

Et av Arendals første hus i sveitserstil, bygget der det ligger i 1858. På slutten av 1990-tallet ble eksteriøret ført tilbake til sine opprinnelig farger.

Badstue

Badstue fra slutten av 1700-tallet fra Moland gård i Søndeled. Den ble brukt til korntørking og tørking av kjøtt i tider da man ikke hadde kjøleskap og fryseboks.

TILBUD GJENNOM DEN KULTURELLE SKOLESEKKEN 2022/2023

Dette skoleåret har vi to DKS opplegg. Ett i Agder fylkeskommune «Hvor ble det av skogen» og ett i Arendal kommune «Museets skjulte skatter».

HVOR BLE DET AV SKOGEN?

I opplegget «Hvor ble det av skogen?» setter vi bærekraftig utvikling i fokus gjennom å bruke regionens historie og byggeskikk som inngang. For hva skjer når naturen, og sosial eller kulturell bærekraft, må vike for bærekraft i et økonomisk perspektiv?

I grupper skal elevene løse mysteriet «Hvor ble det av skogen». Hovedpersonen i mysteriet er en skipsverfts bile som i dag er kritisk truet fordi det er for langt mellom de store, gamle eiketrærne den bor i. Gjennom korte filmsnutter, praktiske oppgaver, gjenstander og arkivmateriale får de lære mer om Agders rike og mangfoldige sjøfartshistorie og byggeskikk.

Spørsmål underveis åpner opp for samtale og refleksjon rundt temaet bærekraftig utvikling. Vi ønsker at elevene skal reflektere rundt ulike måter noe kan være bærekraftig på. En museumspedagog/arkivpedagog er til stede gjennom hele opplegget for å løse elevene gjennom mysteriet.

MUSEETS SKJULTE SKATTER

I 1832, da museet ble stiftet som Arendals Skoles offentlige Bibliothek og Museum, samlet det på alt som var gammelt og kuriøst. Sjømenn reiste av gårde med en lapp i loggboka hvor det sto «Husk på museet». Dette gjør at museet har mange spennende skatter. Til denne fortellerstunden på KUBEN har vi hentet frem noen av våre vakreste skatter. Dette er gjenstander som ikke blir vist frem til vanlig, men som alle har en spennende historie å fortelle:

- Drikkehorn fra middelalderen, fra Øyestad
- Brilledukat, muligens laget av gull fra Hisøya
- Almanakk fra 1600-tallet som tilhørte en av Lillesands aller første innbyggere
- Reveboken fra 1555 som har vært i Morten Smith Dedekams eie
- Eldgammelt diplom/rettsdokument fra Birkeland
- Reiseapotek som har tilhørt en ekte prinsesse

I løpet av fortellerstunden vil du møte fortellerne Hilde Eskild og Jenny Eik Pilskog. Du vil få se gjenstandene og høre fortellingene som knytter seg til dem. Alle er basert på mer eller mindre sanne hendelser. Det blir krangling, slåssing, optimisme, forbudt kjærlighet, sjørøvere, konger, troll og mye mer.

Den kulturelle
skolesekken
Agder

Jubileumsutstilling
juni-desember
2023

STOLT & STASELIG
ARENDAL 300 ÅR

